

ban magyar színészek rövid ideig előadásokat tartottak.

Aranyhegyi József, színész. (Lásd: Füredi József.)

Arany Ida, színésznő, sz. 1905. jún.
17. Budapesten. Színipályára lépett 1927.

Arany János, költő, sz. 1817. márc. 2. *Nagyszalontán* (Bihar m.), megh. 1882. okt. 22. *Budapesten*. Debrecenben gyakran eljár a színházba. Ifjú lelkét anynyira megszállja az ihlet, hogy ő is elhatározza: színésszé lesz. A fiatal Arany, tanárainak büszkesége, az eminens tanuló, nem tudott megmaradni az iskola szűfalai között. Valami nagy, valami nem mindennapi szeretett volna lenni. Festő, vagy szobrász. A képzőművészetek gyakorlati megismerésének lehetősége azonban akkor még nagyon messze esett Debrecen-től. Így azután maradt a színészet, melyet legalább közvetlenül láthatott maga előtt és amely legnagyobb hatással is lehatett képzelőerejére. 1836. febr.-ban elhagyta a debreceni kollégiumot és *beállt színésznek*. Elhatározását, mint egyenes becsületes lelkű ifjú, annak rendje és módja szerint bejelentette professzorainak. A tanárok nem akadályozták meg a »*bal-lépést*«. Az öreg Sárvány professzor mégis adott egy jó tanácsot: azt ajánlotta a rajongó ifjúnak, tanulmányozza alaposan Shakespeareat. *Aranyról hamarosan ki-
~~a~~erült, hogy nincs színészi tehetsége. Csá-lóadás volt számára a rövid színészi pályá-futás, amely alatt bizony inkább csak sta-tisztált és díszleteket festett a Hamlet ké-sőbbi zseniális fordítója. Első állomása Fán-csy Lajos és László József társulata volt. Már az első napokban oszladozni kez-dett az az ábrándkép, melyet Arany fantá-zijája a színészi életről rajzolt. Maga a színpad is megtépázta illúzióit: »...Nem oly szép, mint kívül az élet. Erdő, te-rem, kulisszák, kurtinák. Mind léc, pa-pír, vászon, kötél — fonák!*« Bántotta, hogy csak ritkán juttatják szerephez és az is legfeljebb csak inasszerep. Ez időből való működéséről maradt fenn az a szín-lap, melyen Arany János neve is sze-repel. Telepi György »*A hivatlan képi-rő*« c. vj.-ában játszotta az inas szerepét Deb-

recenben. A szereplők között utolsó előtti helyén áll ez a sor: *Márton, inas... Arany*. Később, hosszas kérésre mégis adtak neki nagyobb szerepeket is, 1836. márc. 3-án *Raupach*, akkoriban nagyon divatos *Örök Róbert*-jében eljátszotta a tanácsnok szerepét és sikere volt. Az igazgatója még a vállát is megveregette. De ez a sikeres debütálás csak átmeneti jelenség volt, túl-

Debreceeni nyomtatvány 1836-ból. Természetesen a város tipográfiájában készült teljesen nagyobb formátumban, jóéreg betűkkel és bizony már megfellebbező kopott keretissel. A szédes mindamellett elsőrendű, gondos munka volt a maga idejében. A szindarabban szereplők közt utolsó-bőlnek látnak az akkor még csak tizenkilenc-éves, dektőgyát a színeszét dílbabos igetelőit! éppen levett! Arany János nevét. A későbbin már költő keservesen csúszdott ekori álmaiban; Debreceenből elküldve, néhány hónapi közsélt után megundorodott a koplálással váltakozó korhelykedéstől, s hazament beteg szüleihez.

nyomó részben mégis nagyon alantas szerepet játszott a debreceni társulatnál, ahonnan kéthónapi működés után csalódottan meg is vált. Szerepei ezek voltak: 1836. márc. 3. *Öröög Róbertben*: a tanácsnok, márc. 5. a *Szebeni erdőben*: jelentéktelen szerep, *Dobrosláv embereiben*: katona, márc. 6. *Argir és Heléna*: *Favágó*, márc. 12. *Schweizi család*: egy *falusí*, márc. 13. *Három század*: *Inas*, márc. 15. *A számkivetett magyar*: *Inas*, márc. 17. *Az aggteleki barlang*: *Ármás*, márc. 19. *Átok*: *Egy paraszt*, márc. 20. *Halotti tor*: *Pista*, a gróf *inasa*, márc. 22. *A hivatlan képi-író*: *Márton inasa* stb. Elkeseredését növelte az is, hogy a Fánцы-szintársulat ápr. 1-én feloszlott és *Arany vándor-bottal* kezében, *nyomorúságos kószálás*, kop-